
Π Α Λ Η Ε Σ Α Ν Α Μ Ν Η Σ Ε Ι Σ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά τήν 13 ην
Μ α ρ τ ο υ, 1973, ήμέραν Κ Υ Ρ Ι -
Α Κ Η Ν καί ὥραν : 20.00-20.30 .

Τήν έκπομπήν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ .

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄγαπητέ μου Γιάνκο, τώρα πού περάσανε οἱ ἐορτές τοῦ Πά-
σχα καί ὅλες μας οἱ σχετικές ἀναμνήσεις ...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Οἱ πασχαλινές ἀναμνήσεις ἐννοεῖς.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄκριβως, οἱ πασχαλινές ἀναμνήσεις, μπορούμε νά ξαναγυρί-
σωμε σ' ἓνα θέμα πού τό εἶχαμε ἀφήσει ἀτέλειωτο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ποιό θέμα ἐννοεῖς ; Γιατί ὁμολογῶ ὅτι δέν τό θυμᾶμαι καλά

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό ξέχασες κι' ὅλας ; Δέν μιλούσαμε γιά τίς στολές τοῦ
στρατοῦ στά παλαιά ἀθηναϊνά χρόνια ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, ναί, ναί, "χεις δίκαιο. Καί παραλείψαμε τίποτε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαίως. Πρῶτα πρῶτα δέν εἶπαμε ὅτι ὅλοι οἱ νεοί τῶν Ἀθη-
νῶν, οἱ νέοι τῶν καλῶν οἰλογενειῶν, οἱ κομφευόμενοι τῆς
ἐποχῆς ἐκείνης τοῦ 1910 περίπου, δταν πήγαιναν στρατιῶτες
προσπαθοῦσαν μέ κάθε τρόπο νά καταταχθοῦν στό μηχανικό.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιατί στό μηχανικό ; Εἶχε καμμιά ιδιαίτερη ἀβάντα τό μη-
χανικό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν στολή. Οἱ στρατιῶτες τοῦ μηχανικοῦ, ἐλέγοντο τότε σια-
πανεῖς καί μάλιστα, θωπευτικά : Σιαπανάνια.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα, μάλιστα. Θυμᾶμαι ὅτι ὅπως ἔω ἀκούσει βέβαια, ὑπάρ-
χει κι' ἓνα σχετικό θεατρικό ἔργο μέ τίτλο τά Σιαπανάνια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄκριβως. Ἐνα ἔργο τοῦ μακαρίτη Νικολάου Κοπακάνη

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ομως δέν μου εἶπες γιατί ὅλοι οἱ κομφευόμενοι νέοι τῆς ^{ἐποχῆς} θέλανε στό στρατό νά πᾶνε στό μηχανικό νά γίνουν σιαπανεῖς.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιά τήν στολή. Γιά νά φορέσουνε στόν στρατό τήν στολή τοῦ σιαπανέα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Εἶχε τίποτε τί ιδιαίτερο αὐτή ἡ στολή ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σχεδόν ὄχι. Ἦτανε μιά φανταρ'στικη στολή, τῆς ὁποίας ὅμως τό πανταλόνι στό κάτω μέρος, στούς ἀστραγάλους ἐστένευε καί χανότανε μέσα σέ λευκές γιέττες μέ κουμπάκια.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τώρα κατάλαβα. Οἱ κομφευόμενοι ἀθηναῖοι πού ἐστρατεύοντο, θέλανε νά διατηρήσουν τήν ὑπεροχή τῆς κομψότητος καί μέ τήν στολή τοῦ στρατιώτου, φορῶντας ἄσπρες γιέττες.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τό πιστεύαυσε αὐτό. Οἱ στρατιῶτες τοῦ μηχανικοῦ, ὅπως εἶπαμε πρίν ἀπό λίγο, λεγόντουσαν τότε σιαπανεῖς. Καί ἦτανε γνωστόν ὅτι ὅλες οἱ γυναῖκες, εἴτε κυράδες ἦτανε, εἴτε δουλιιά, τά γλυκοιοιτάζανε καί εἶχανε ιδιαίτερη ἀδυναμία στά περίφημα σιαπανάκια, ~~σιαπανάκια~~ μέ τίς ἄσπρες γιέττες. Γιά νά ἴδῃς πόσο ἀληθινό ἦτανε αὐτό ; σιέφου ὅτι ὑπῆρχε καί λαϊκό σχετικό τραγοῦδι :
- "Όταν πάω στόν στρατό - μιά χαρά θά τά βολέψω - σιαπανάκι θά ντυθῶ καί θά ἔρθω νά σέ κλέψω...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ναί, τό ἔχω ὑπ'ὄφει μου αὐτό τό τραγοῦδάκι. Καί ξέρω μάλιστα καί τήν συνέχεια, τήν ἀπάντησι πού ἔδινε ἡ γυναῖκα : Σιαπανάκι σιαπανάκι - μέ φιλιὰ θά σέ ^{χορ τάσω - σάν} ~~φτιάξω~~ μου φτιάξης γεφυράκι - στήν καρδιά σου, νά περάσω...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ετσι εἶναι καί μπράβο πού τό θυμᾶσαι. Γιάγνο. Όμως μιά καί μιλάμε γιά τά σιαπανάκια τῆς ἐποχῆς τοῦ 1900 - 1910, ἀξίζει ν'ἀναφέρωμε καί μερικά ὀνόματα νέων τοῦ καιροῦ ἐκείνου, πού εἶχανε δρᾶσι ~~εἶχανε δρᾶσι~~ σάν σιαπανάκια. Ἐνας ἀπ'αυτούς ἦτανε ὁ Νῆκος Εὐστρατίου, δημοσιογράφος, μακαρίτης τώρα, ἀδελφός τοῦ δημοσιογράφου Στέφανου Εὐστρατίου. Ὁ Τάσος Φινόπουλος, γυιός ἐνός

πλουσιωτάτου βιομηχάνου ποτοποιίας, κομφευόμενος τῆς ἐποχῆς ἦτανε μέ πολλές αἰσθηματικές κατακτήσεις. Σκέφου ὅτι ~~καὶ~~ ἀπὸ τοὺς τέσσερις πέντε πρώτους ἀθηναίους πού ἔφεραν αὐτοκίνητο στήν Ἀθήνα, αὐτός ὁ Τάσος Φινόπουλος, ἓνας βέρος ἀθηναῖος πού πέθανε ἐδῶ καί δεκαπέντε χρόνια, σέ μεγάλη ἡλικία, πάντα κομψός καί εὐσταλής, πάντα μ' ἓνα χαμόγελο καί μ' ἓνα εὐφρολόγημα στά χεῖλη καί πάντα ἔτοιμος γιά γλέντι. Μαζί μέ τόν Φινόπουλο καί τόν Δημήτρη Σκουζέ, πού ἔφυγε κι' αὐτός ἀπὸ τόν κόσμο πρό τριῶν ἐτῶν, χάθηκαν δυό ἀπὸ τοὺς πιό ἀντιπροσωπευτικούς τύπους τῆς παλιᾶς Ἀθήνας.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Φύγαμε ἀπὸ τίς στρατιωτικές στολές καί πέσαμε στοὺς τύπους τῆς Ἀθήνας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐχεις δίκαιο. Μᾶς παρέσυρε ἡ κουβέντα γιά τοὺς σκαπανεῖς μέ τίς ἄσπρες γκέττες.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Οἱ στρατιῶτες φορούσανε τότε στολές ἀπὸ ἓνα φτηνό λιμό πού τό λέγανε ὅπως μοῦ εἶπες λινάτσα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ἦτανε τόσο διαδεομένη αὐτή ἡ λέξις τότε, ἡ λινάτσα, πού ὅταν βλέπανε κανένα πού εἶχε πάει στόν στρατόμ τοῦ φωνάζανε ὅλοι : Βρέ καλῶς τόν Γιάννη... Λινατσώθηκες ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κι' ἐννοοῦσαν μέ αὐτό ὅτι φόρεσε τήν στολή ἀπὸ λινάτσα. Ὑπάρχουν ἄραγε ~~φωτιά~~ ἀτοιχεῖα, ντοκουμέντα νά ποῦμε, γιά τήν στολή τῆς λινάτσας ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὑπάρχουν καί ἀνεπόσημα καί ἐπίσημα. Ἀνεπίσημα λέγοντας ἐννοῶ αὐτά πού ἐλέγοντο ἀπὸ τόν λαό χωρίς νά δημοσιεύωνται ὅπως λόγου χάριν τό παλαιό σιωπητικό τετράστιχο :

Τώρα ἀφήστε τίς γκριμάτσες - καί καθένας θά ντυθῆ
θά φορέσῃ τίς λινάτσες - μέ κορῶνα καί σπαθί.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μέ κορῶνα καί σπαθί... Δηλαδή, ἡ στολή τοῦ στρατιώτη εἶχε καί σπαθί ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Απαραίτητο εξάρτημα τῆς στολῆς τοῦ στρατιώτη, τῆς λινάτσας δηλαδή, ἦτανε μιά κοντή ξιφολόγη κρεμασμένη ἀπό τὴν ζώνη στὴν ἀριστερὴ πλευρά.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τό ἐπίσημο ντοκουμέντο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐχομε τόν ὕμνο τῆς λινάτσας, δημοσιευμένον στό ατυριῖδ περιοδικό " Ραμπαγᾶς " τοῦ 1881. Εἶναι γραμμένο σέ ἠρωϊκό ὕφος καί στόν ρυθμό τοῦ ποιήματος τοῦ Ζαλοῦῶστα : Τό χάνι τῆς Γραβιάς. Τό θυμᾶσαι μήπως ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ε, πῶς δέν τό θυμᾶμαι ; Τό μαθαίναμε στό σχολεῖο.

'Από κρότον ὀργάνων βοῖζει - τό βουνό τῆς Γραβιάς ἀντικρῶ - λάμπουν ὄπλα χρυσᾶ καί λερῆ - φουστανέλλα μαυρίζει...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο πού τό θυμᾶσαι. Λοιπόν, στόν ἴδιον αὐτόν ρυθμό ἔγραφε κι' ἐδημοσίευσε στά 1881 ὁ Ραμπαγᾶς, τόν "Ἦμνο τῆς λινάτσας. Διάβασέ 'τον ἐσύ Γιάγιο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ἡ λινάτσα παντοῦ φιγουράρει
τὴν φοροῦνε κορμιὰ τρυφερά
ὅπου τώρα γιὰ πρώτη φορά
ἔχουν ράφτη τόν "Α ρ η ! ...

Τῆς καινούργιας, ἂν θές, ἱστορίας
παλληκᾶρια νά δῆς φοβερά,
δός τους μίᾳ λινάτσα σιληρά
κι' ἓνα φύλλον πορείας.

Πουπουλένιο κι' ἂν εἶχανε στῶμα
ἡ λινάτσα τοὺς δίνει καρδιά
κι' ὄλα αὐτά, χαϊδεμένα παιδιὰ
θά κοιμοῦνται στό χῶμα.

'Ασφαλῶς δέν χρειάζεται ἄλλη ἀπόδειξις γιὰ νά πεισθοῦμε ὅτι τό ὕφασμα τῶν στρατιωτικῶν τότε στολῶν, ἦτανε σιληρό καί λεγότανε λινάτσα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ὅμως ἔχομε ἄλλο ἓνα ντοκουμέντο. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στά 1881, πῆγε στρατιώτης καί ὁ Γεώργιος Σουρῆς.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σοβαρά ; Πήγε στρατιώτης ό Σουρής ; Καί φόρεσε λινάτσα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι μόνο φόρεσε λινάτσα, μά έγινε καί στόχος είρωνείας καί σατύρας άπό τούς συναδέλφους του. Πρώτος πρώτος ό Δροσίνης ό ποιητής Γεώργιος Δροσίνης, έδημοσίευσε ένα σατυρικό επίγραμμα για τόν Σουρή, Διάβασέ 'το Γιαγιο.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Είς τόν Σουρήν, λινατσωθέντα.
- Τώρα λινάτσα φόρεσες, τώρα φαντάρος πήγες
κι'έβγαλες τό κοστούμι σου, τό γυρίζο μέ τίς ρίγες,
δέν είσαι πιά ό παλαιός, είρηνικός Σουρής,
λινατσωμένος έγινες καί πολεμοχαρής.
- Κι'άφοϋ λινάτσα /έβαλες, άγαπη έ ποέτα
πέταξε πιά τήν πέννα σου καί πάρε μπαγιοννέτα
χϋσε καί τό μελάνι σου, δέν σοϋ τό λέω φέμμα
κι'άς γράφη ή μπαγιονέττα σου, βουτώντας μέσ'τό αίμα...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όμως νομίζω ότι άρκετά φλυαρήσαμε για τίς στρατιωτικές στολές...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στάσου. "Εχομε νά ποϋμε καί κάτι άλλο πολύ σοβαρό. Πότε έγινε τό χαλί, επίσημη στρατιωτική στολή στήν 'Ελλάδα καί σ'όλον τόν κόσμο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Εχεις δίκαιο Γιαγιο. Θα τό ποϋμε καί αυτό, άφοϋ πρώτα θυμηθούμε κανένα παλαιό ρομαντικό τραγοϋδι.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ενα τραγοϋδι πού νά έχη σχέση με τήν άνοιξη καί τά τριαντάφυλλα : "Όπως τό ρόδο τό άγαπώ...
- ΜΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) "Όπως τό ρόδο τό άγαπώ...
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τώρα φτάνομε στό χαλί, τό κλασσικό στρατιωτικό χαλί
Πρώτα πρώτα θα ήθελα νά ήξερα τί λέξεις είναι τό χαλί. 'Από πού μάς ήρθε τό χαλί καί πήρε τήν έλληνική ίθαγένεια καί τήν δική μας τήν ύπηκοότητα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όπως δήποτε τό χαλί δέν είναι λέξεις έλληνική, μ'όλο πού τήν έχομε πολιτογραφήσει, μ'όλο πού τήν έχομε δοξάσει σε τόσα μας πολεμικά τραγοϋδια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτό είναι τό πρώτο. Διάβασε τώρα καί τό δεύτερο. Τό έγγραφε σ' ένα λεύκωμα ἀθηναίας πού ἐλέγετο Μαίρη.
ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (Διαβάζοντας)

Ἐάν δέν ἦμουν ποιητής
νά ἔχω τήν ποιησι γιά λημέρι
ἄς ἦμουν περιηγητής
ἄς ἦμουν ἐξερευνητής
νά ἐξερευνήσω ἔλλα μέρη
καί πρό παντός : Τήν Μαίρη !

Ἐδῶ πού τά λέμε ἀγαπητέ μου Δημήτρη, μᾶλλον φαιδρά ἱστορία ἦτανε αὐτά τά τετράστιχα ἢ πεντάστιχα στά λευκώματα τῶν δεσποινίδων τῆς παλιᾶς Ἀθήνας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγνο μου, σοῦ εἶπα ἐγώ πώς ἦτανε ὑπόθεσις σοβαρή ; Ὅμως τά κορίτσια εἶχανε παραφρονήσει γι' αὐτές τίς ἀφιερώσεις. Καί εἶναι γνωστόν ὅτι πολλοί ἐξιόλογοι ποιηταί, δέν μπόρεσαν ν' ἀρνηθοῦνε νά γράφουν σ' ένα λεύκωμα. Ἀκόμη καί ὁ Γεώργιος Δροσίνης, ἕνας ἀπό τοῦς καλοῦς μας ποιητάς, ἔγραφε στό λεύκωμα μιᾶς ἀθηναίας κόρης, τό ἀλφάβητο τῆς ἀγάπης, ἕνα ποίημα μᾶ σαράντα ὀκτώ στίχους...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σαράντα ὀκτώ στίχους ; Τόσο μεγάλο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα, δηλαδή ἔγραφε ἀπό ένα δίστιχο γιά τά εἰκοσιτέσσερα γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου μας. Θυμᾶμαι τό πρώτο μονάχα, γιά τό γράμμα : "Αλφα. " Ἀρχισε γὰρ νά λαλῆς καί τό τραγοῦδι ἄς τρέχη - γιατί ἡ Ἀγάπη ἔρε ἰ ἀρχή μᾶ τελειωμό δέν ἔχει. Βῆτα - βαθύς εἶναι ὁ πόνος μου... καί τά λοιπά καί τά λοιπά ἔως τό τελευταῖο γράμμα τό ὦμέγα τοῦ ἀλφαβήτου.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μά αὐτό τό Ἀλφάβητο τῆς Ἀγάπης, νομίζω ἄν θυμᾶμαι καλά ὅτι τό ἔχω διαβάσει σέ μιᾶ παλαιά ποιητική συλλογή τοῦ Δροσίνη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ἀποκλείεται. Πολλά ἀπ' αὐτά τά εμμετρά του, ὁ Δροσίνης τά ἐδημοσίευε κι' ὄλας σέ ποιητικές του συλλογές. Ἐχω ἐπιούσει ὅτι καί τήν περίφημή του " Ἀνθισμένη Μυγδαλιά " τήν ἔγραφε γιά τό λεύκωμα μιᾶς ἐξαδέλφης του πού τήν εἶδε νά κουνᾶ τήν μυγδαλιά καί νά γεμίζει τό κεφάλι της μὲ λουλουδάκια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν νομίζεις ὅμως ἀγαπητέ μου Γιάγκο, ὅτι ἀρκετά μιλήσαμε γιὰ τίς στρατιωτικές στολές τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς ; θέλεις νά κατεβοῦμε λίγο στόν Πειραιᾶ ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί νά κάνωμε στόν Πειραιᾶ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ζέστη ἔπιασε Γιάγκο μου στήν Ἀθήνα, ζέστη ἀπότομη καί ξαφνική καί σοῦ εἶπα νά πᾶμε στόν Πειραιᾶ νά παραθερίσωμε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σοβαρά μιλάς τώρα ; θά κατεβοῦμε στόν Πειραιᾶ νά παραθερίσωμε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐμεῖς, ὄχι βέβαια, μά μιά καί μιλάμε διαρκῶς γιὰ τήν παλαιά τήν Ἀθήνα, δέν μποροῦμε ν' ἀγνοήσωμε τό γεγονός ὅτι ἐνενηντα ἑκατό χρόνια πρίν, στά 1873 λόγου χάριν, οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν ἔπιανε ζέστη στήν Ἀθήνα, φροντίζανε νά φύγουνε ἀπό τήν πρωτεύουσα καί νά νοικιάσουνε σπίτι στόν Πειραιᾶ, κοντά στήν θάλασσα, γιὰ νά περάσουνε τό καλοκαίρι τους.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μαντεύω ὅτι θ' ἀνοόξωμε μεγάλη συζήτησι γιὰ τόν παραθερισμό των παλαιῶν Ἀθηναίων γι' αὐτό σοῦ προτείνω νά τήν ἀναβάλωμε λίγο, γιὰ νά ποῦμε στό ἀναμεταξύ κανένα παλιό λησμονημένο τραγοῦδι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγκο μου, δέν σοῦ ἔχω χαλάσει κανένα χατήρι βς τώρα. Ἄς ἀποῦσωμε λοιπόν τήν φίλη μας τήν Κλειώ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τά μαῦρα σου μάτια

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τώρα ἄς κατεβοῦμε στόν Πειραιᾶ... Τί θά κάνωμε στόν Πειραιᾶ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θά βρεθοῦμε στήν θέσι τοῦ παλαιοῦ Ἀθηναίου νοικοκύρη πού γύρευε νά νοικιάσῃ ἕνα σπίτι γιὰ τοὺς καλοκαιρινούς μήνες Μαῖο, Ἰούνιο, Ἰούλιο καί Αὐγουστο. Καί μάλιστα, οὔτε τόν Μαῖο. Ἀπό τόν Ἰούνιο ἄρχιζε ἡ θερινή σαιζόν, γιατί ἦτανε καί τά σχολεῖα τῶν παιδιῶν πού τελειώνανε κατά τίς εἴκοσι Μαῖου.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅμως ὁ καλός νοικοκύρης, ἐφρόντιζε ἀπό τόν Μαῖο νά βρῆ σπίτι γιὰ τό καλοκαίρι, γιατί ἀργότερα δέν θά βρῖσκε πιά.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έτσι είναι. Τά πιό περιζήτητα σπίτια, ήτανε γύρω στήν Φρε-
ατύδα καί στήν Καστέλλα. Καί οί Πειραιώτες, τά παραχωρού-
σανε εύχαρίστως, γιά νά είσπράξουνε τό ένοίκιον ενός καλο-
καιριού.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό όποιον ένοίκιον, πόσο ήτανε περίπου ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βέβαια, τό ένοίκιον ήτανε ανάλογο μέ τό σπίτι. Εέρω μιά πε-
ρίπτωσι πού ένα σπίτι στήν Καστέλλα, δύο δωμάτια όλα κι' όλα
μέ μιά κουζίνα στήν αύλή καθώς καί αποχωρητήριο, επίσης στήν
αύλή, νοικιάσθηκε έδώ καί γδόντα χρόνια, πάντα δέκα δραχμές
τόν μήνα, μέ άλλα λόγια σαράντα δραχμές γιά τούς τέσσερις
μήνες.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέκα δραχμές τόν μήνα !... Βέβαια σήμερα μās φαίνονται κωμι-
νά αυτά τά ποσά, μά σιέφου ότι τότε, δέκα δραχμές τόν μήνα
ήτανε περίπου τριάντα πέντε λεπτά τήν ήμέρα, δηλαδή σχεδόν
δύο οκάδες φωμί τήν ήμέρα, πού δύσκολα περίσσευαν από ένα
φτωχό οίκογενειάρχη
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έτσι είναι. Γι' αυτόν τόν λόγο μονάχα οί εύποροι άθηναίοι
κατεβαίνανε στόν Πειραιά γιά νά παραθερίσουν, εκτός από όσουι
πήγαιναν στά χωριά, στά πεθαμένα ή στά συγγενολόγια τους
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Όπως δήποτε όμως τά σπίτια του Πειραιώς νοικιαζόντουσαν εύ-
κολα. Θα ήτανε πολλοί οί άθηναίοι πού θέλανε νά πάνε νά ζή-
σουνε κοντά στήν θάλασσα γιά τρεις τέσσερις μήνες τό καλοκαί-
ρι καί νά γλυτώσουν από τήν κάφα...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τόση κάφα πού τήν αναφέρει καί ο Σουρής, σ' ένα σατυρικό του
ποίημα στά 1882, έδώ κι' ένενήντα χρόνια. "Αν δέν βαρυέσαι
διάθασέ 'το Γιάγιο.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πώ πώ τί κάφα τούτη... τί φούρνος, τί καμίνι
τήν έφεραν μαζί τους οί άλεξανδρινοί,
της 'Αφρικης ο λίβας, φωτιά καί λαύρα χύνει
κι' ούτε λεπτό άγέρι τά φύλλα δέν κουνεί.

Ἰδρόνουν ὄλοι κι' ὄλες. Ἰδρόνου πόδια, χέρθα
καί χωριστά κοιμούνται νεοὑπάνδρων ταίρια.

Πῶ πῶ, τί ζέστη ἐφέτος... Τό σύμπαν πυρπολεῖται
βγάζουνε τά σακάνια στόν δρόμο οἱ συμπολιταί
κι' ἄν παρασφίξη ἡ ζέστη, κανεῖς δέν ἀμφιβάλλει
ὅτι καί τό βρακί του, καθέννας μας, θά βγάλη.
'Αγέρι δέν κουνάει, οὔτε δροσίζει αὔρα
κι' ἐνῶ ὁ ἥλιος λάμπει, τά βλέπομε ὄλα μαῦρα !... .

Πῶ πῶ μέσ' τό καμίνι αὐτό τό φλογερό
ἡ βρύση μου δέν στάζει, οὔτε σταλιά νερό
καί ὄλοι ἀποροῦνε : Πῶς τάχα κατορθώνουν
οἱ κύριοι γαλατάδες τό γάλα νά νερώνουν ;
'Απ' τήν μεγάλη ζέστη, δέν εἴμαστε καλά
κι' ἔχουνε νερουλιάσει τοῦ κόσμου τα μυαλά.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπεις λοιπόν ὅτι καί στήν παλιά τήν Ἀθήνα, ἡ ζέστη ἦτανε
καταθλιπτική.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δεῖξ' Ἀπορῶ ὅμως καί ἀναρωτιέμαι, γιατί πήγαιναν οἱ Ἀθηναῖοι
γιά δροσιά στόν Πειραιᾶ καί δέν πηγαίνανε στό Φάληρο, πού
εἶναι καί πιό κοντά ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὑπῆρξε μήπως τότε Φάληρο ; Οὔτε τό νέο οὔτε τό παλιό πού
λέμε σήμερα. "Ἡ μᾶλλον, ὑπῆρχε ἓνα Φάληρο, τό Παλαιό Φάληρο
πού λεγότανε ἀπλῶς Φάληρον, ὅπως καί σ' ἀρχαῖα χρόνια ἡ το-
ποθεσία αὐτή. Καί μάλιστα, ὄλη αὐτή ἡ περιοχή ἐκαλεῖτο
στήν ἀρχαιότητα Αἰξωνή ἢ δηλαδή, κατσικότοπος. Καί
ἦτανε φημισμένη ἡ ἀερογιαλιά τοῦ Φαλήρου, γιατί ἔβγαζε μπαρ-
μποῦνι ἐξαιρετικό, πού οἱ ἀρχαῖοι τό ἀποκαλοῦσαν : Τρίγλη ἢ
αἰξωνική. Ὁλη αὐτή ἡ περιοχή, ἀποτελοῦσε ἰδιαίτερο δῆμο τῆς
ἀρχαίας Ἀθήνας, πού ἐλέγετο : Δῆμος Αἰξωνέων, τῶν Κασικᾶ-
δων δηλαδή, κατσικοτρόφων καί κασικοπουλητῶν.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅμως ὅταν ἔγινε ὁ σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν Πειραιῶς, ἀτμοκίνητος
στήν ἀρχή ὅπως ἔχομε ξαναπεῖ, τότε ἔγινε καί ἓνας μικρός
συνοικισμός πρὶν ἀπό τό σταθμό Πειραιῶς πού πῆρε τό ὄνομα
Νέων Φαλήρον.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς. Όμως ἄς ποῦμε τώρα καί κανένα τραγουδι, ἔτσι γιά
 ὑᾶ σπάσωμε τήν μονοτονία τῆς κουβέντας μας.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) "Αῦ - "Αῦ - "Αῦ...
 Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τώρα, ἄς ξαναψυρίσωμε στό Φάληρο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό νέο ἢ τό Παλαιό ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φυσιικά, τό Νέο Φάληρο. Λέγαμε ὅτι ἄρχισε νά γίνεται τόπος
 παραθερισμοῦ ὅταν συνεδέθη ὁ Πειριεύς μέ τήν 'Αθήνα μέ σιδηρό-
 δρομο. Πότε δηλαδή ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στά 1869 ἀκριβῶς, δηλαδή ἐδῶ κι' ἑνατόν τέσσερα χρόνια ἀκριβῶς.
 Τότε μάλι στα, ἡ 'Εταιρεία τοῦ ἀτμοκινήτου σιδηροδρόμου, ἔκανε
 κι' ἕνα ἐξωραϊσμό τῆς ἔρημης ἀκτῆς καί κατεσιεύασε καί ξύλινες
 καμπίνες γιά λουτρά, χωριστά γυναικεῖα καί χωριστά, ἀρμετά
 μακρῶς τά ἀνδρική. Ἐφτιαξε κι' ἕνα ξύλινο θεατράκι, στό ὅποτον
 ἔμπαινε κανεῖς ἐλεύθερα μέ τό εἰσιτήριο τοῦ σιδηροδρόμου.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Όμως, ὅπως μοῦ ἔλεγες ἄλλοτε, τό Νέο Φάληρο συνήντησε μεγάλη
 ἀντίδρασι ἀπό τοῦς Πειραιῶτες.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν ἀντίδρασι τήν ἄρχισαν, ὄχι οἱ Πειραιῶτες, μά μερικοί ἀθη-
 ναῖοι μέ τόν ποιητή 'Αχιλλέα Παράσχο ἐπί κεφαλῆς, ἀθηναῖοι δη-
 θεν πατριῶτες, οἱ λεγόμενοι 'Εθναμύνητορες πού θεω-
 ροῦσαν ἱεροσυλία νά γίνουν κέντρα ἀναψυχῆς καί θέατρο, λουτρά
 καί καφενεῖα, στό μέρος ὅπου εἶχε πέσει ὁ Καραϊσκάκης. Μάλιστα
 ὁ Παράσχος ἔγραψε κι' ἐδημοσίευσε ἕνα πατριωτικό ποίημα διαμαρ-
 τυρίας μέ τίτλο : Οἱ νεκροί τοῦ Φαλήρου.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τήν ἀντίδρασι τοῦ Παράσχου τήν ἐνίσχυσαν οἱ Πειραιῶτες
 γιατί βλέπανε ὅτι ὁ Πειραιεύς θά ἔχανε τήν αἴγλη καί τό γόητρο
 τοῦ παραθερισμοῦ τῶν 'Αθηναίων πού θά τήν ἀποπροφοῦσε τό Φάληρο
 "Όμως τό Νέο Φάληρο ἐπέλευσε μέ τόν καιρό πολύ γλήγορα μάλιστα
 ἰδίως ὅταν κτίσθημε ἐκεῖ τό ξενοδοχεῖο " Ἄντατον ".
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι. Δέν κτίσθημε τό ξενοδοχεῖο Ἄντατον πρῶτα, μά στήν θέσι
 ὅπου ἦτανε τό Ἄντατον, πρῶτο σπίτι κτίσθημε μιά ἔπαυλις τοῦ

πλουσίου αθηναίου Γεαννοπούλου και δίπλα σ'αυτήν τήν Έπαυλι, έκτισε σχεδόν άμέσως, άλλη Έπαυλι ό τότε υποδιοικητής της Έθνικης Τραπεζής, Εύθύμιος Κεχαγιᾶς, στήν όποία έφιλοξενείτο συχνά και ό βασιλεύς Γεώργιος ό πρώτος. 'Απ'ένει και ύστερα, όλοι οι πλούσιοι αθηναίοι, έφρόντισαν νά κτίσουν σπιτία στό Φάληρο.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Κι'έτσι τό Φάληρο πήρε δρόμο και κράτησε για πολλά χρόνια, τουλάχιστον για πέντε δεκαετίες τά σκήπτρα της κοσμικής λουτροπόλεως της Ελλάδος, άφου ξέρω καλά ότι πλούσιες οίκογένειες από τήν Πόλι, από τήν Σμύρνη και από τήν Αίγυπτο, φεύγανε τό καλοκαίρι για νά πάνε ένα μήνα στό Νέο Φάληρο, μ'όλο εκείνο τό τρομερό έλάττωμα πού είχε, τήν περίφημη σουδα του.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

'Η σουδα, αυτή ή δυσσομία του Νέου Φαλήρου, πού υπάρχει πάντα άνόμη και σήμερα, ένατό όλόκληρα χρόνια από τότε... θυμάσαι τί έχει γράψει ό Σουρής για αυτήν τήν σουδα του Φαλήρου ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Πώς δέν θυμάμαι ; Και καθέννας έτραγούδα
του Φαλήρου μας τήν Σουδα
και ζέφυρος άνήσυχος και θορυβώδης πνέων
έφερνε στα ρουθούνια μας, βρωμα και των γονέων
Κι'ήταν μιᾶ διαπισκέδασις κι'άπόλαυσις ύστάτη
όταν περνούσε μιᾶ στιγμή και δέν βρωμούσε κάτι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Όμως για τον Πειραιᾶ στα παλιά του χρόνια και για τά Φάληρα
έχομε νά ποϋμε πολλά, αγαπητέ μου Γιαγίω και για αυτόν τον
λόγο ἄς διακόψωμε σήμερα μ'ένα παλαιό έρωτικό και εύθυμο
τραγουδι πού αναστάτωσε τήν Αθήνα, εδώ και πενήντα χρόνια.
'Ο έρωσ χρόνια δέν κοιτά - κι'όπου βρεθῆ χορεύει...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου)

'Ο έρωσ χρόνια δέν κοιτά
κι'όπου βρεθῆ χορεύει...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.